

STRUKTURA RAMOWEGO PROGRAMU SZKOLENIA

Dokument przed redakcją i korektą językową

Tytuł programu

Ramowy program szkolenia w zakresie wspomagania szkół w rozwoju kompetencji uczniów „Porozumiewanie się w językach obcych”

Kompetencja kluczowa i etap edukacyjny

Porozumiewanie się w językach obcych - III etap edukacyjny

Opis kompetencji

Porozumiewanie się w językach obcych jest jedną z ośmiu kompetencji kluczowych, które w zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady Europy¹ zostały wskazane jako niezbędne do wyrównywania szans społecznych i możliwości zawodowych. Rozwijanie tej kompetencji może odbywać się w ramach lekcji języków obcych oraz innych zajęciach prowadzonych w szkole.

„Porozumiewanie się w obcych językach opiera się w znacznej mierze na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym – na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych i kulturalnych (w

¹ Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie

edukacji i szkoleniu, pracy, domu i czasie wolnym) w zależności od chęci lub potrzeb danej osoby. Porozumiewanie się w obcych językach wymaga również takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych. Stopień opanowania języka przez daną osobę może być różny w przypadku czterech kompetencji językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie i pisanie) i poszczególnych języków oraz zależny od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia oraz potrzeb lub zainteresowań danej osoby.

Wiedza

Kompetencja porozumiewania się w obcych językach wymaga znajomości słownictwa i gramatyki funkcjonalnej oraz świadomości głównych typów interakcji słownej i rejestrów języka. Istotna jest również znajomość konwencji społecznych oraz aspektu kulturowego i zmienności języków.

Umiejętności

Na niezbędne umiejętności w zakresie komunikacji w językach obcych składa się zdolność rozumienia komunikatów słownych, inicjowania, podtrzymywania i kończenia rozmowy oraz czytania, rozumienia i pisanie tekstów, odpowiednio do potrzeb danej osoby. Osoby powinny także być w stanie właściwie korzystać z pomocy oraz uczyć się języków również w nieformalny sposób w ramach uczenia się przez całe życie.

Postawy

Pozytywna postawa obejmuje świadomość różnorodności kulturowej, a także zainteresowanie i ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej.”

Opracowano na podstawie:

- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Rozwoju Nauczycieli, Warszawa 2001.
- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. [online] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.duri=OJ:L:2006:394:0010:0018:pl:PDF>

Specyfika kształcenia kompetencji na III etapie edukacyjnym

Rozwój dziecka a rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Okres nauki w gimnazjum to niewątpliwie czas dynamicznego rozwoju wszystkich sfer życia młodego człowieka. We wczesnej fazie dorastania rozpoczyna się proces przygotowywania fizycznego i psychicznego do podjęcia w przyszłości zadań okresu dorosłości. Uwaga nastolatka zaczyna koncentrować się na kwestiach związanych z procesem formowania tożsamości. Rozwój umysłowy pomaga kształtować światopogląd, wpływa również na aktywność społeczną. Na okres dorastania przypada pełny rozwój myślenia abstrakcyjnego. Jego rozwój prowadzi do wzrostu refleksyjności i krytycyzmu - młodzież uniezależnia się od sądów innych ludzi, formułuje własne oceny osób i zdarzeń. Rozwój motywacji w okresie dorastania polega głównie na nabywaniu umiejętności samodzielnego stawiania sobie celów i dążeniu do ich realizacji. W Podstawie programowej kształcenia ogólnego umiejętność porozumiewania się w języku obcym zarówno w mowie, jak i w piśmie zaliczona została do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia na III i IV etapie edukacyjnym.

W procesie kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym szkoła kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej

wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawczą, kreatywność, przedsiębiorczość, kulturę osobistą, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej. W rozwoju społecznym bardzo ważne jest kształtowanie postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a tak że postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji. Szkoła podejmuje odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji.

Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości. Gimnazjum będące trzecim etapem edukacyjnym ma wspierać rozwój i samodzielność uczniów. W coraz bardziej samodzielnej pracy, uczniowie zachęceni są do przejmowania większej odpowiedzialności za jej efekty.

Metody nauczania powinny więc być dostosowane zarówno do uwarunkowań rozwojowych, jak i potrzeb kognitywnych oraz emocjonalnych. Powinny one umożliwiać podejmowanie aktywnych działań językowych i komunikacyjnych – samodzielnie i we współpracy, odpowiadających zainteresowaniom i potrzebom młodzieży, stwarzać przestrzeń do refleksji i autorefleksji, rozwijać świadomość językową oraz zaspokajać potrzeby autonomii i współdecydowania. Osoby autonomiczne cechuje swoboda myślenia, wnioskowania i podejmowania decyzji, aktywne podejście do zadań, samodzielność w organizowaniu własnej nauki, innowacyjność, umiejętność wyszukiwania odpowiednich materiałów pomocniczych, wysoka motywacja do nauki oraz umiejętność refleksji nad postępami w nauce. Należy także wprowadzać różne formy pracy rozwijające sprawności receptywne oraz produktywne, wspierając przy tym spontaniczność, kreatywność i pomysłowość uczniów.

Kompetencje porozumiewanie się w językach obcych w zapisach podstawy programowej²

²

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977)

Ogólne cele kształcenia w zakresie *Język obcy nowożytny* dla III etapu edukacji obejmują znajomość bardzo podstawowego (poziom III.0) i podstawowego (poziom III.1) zasobu środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), rozumienie bardzo prostych i prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych standardowej odmianie języka, formułowanie bardzo prostych i prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych, reagowanie na wypowiedzi w prostej rozmowie i typowych sytuacjach komunikacyjnych oraz przetwarzanie wypowiedzi ustnych i pisemnych w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej języka obcego nowożytnego.

Podstawa programowa przewiduje rozwijanie kompetencji wpływających na wszechstronny rozwój ucznia. Obok kompetencji językowych podstawa programowa przewiduje rozwój wielu kompetencji „okołojęzykowych”, które warunkują efektywne porozumiewanie się w języku obcym, takich jak: korzystanie ze źródeł informacji w języku obcym, dokonywanie samooceny, współpraca w grupie, stosowanie strategii komunikacyjnych, postawa otwartości i tolerancji oraz świadomość językowa.

Zasady wspierania uczniów w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym

Zgodnie z zaleceniami podstawy programowej oraz Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) kształtowanie kompetencji uczniów powinno odbywać się poprzez:

- stosowanie interaktywnych form pracy w nauczaniu języków obcych na tym etapie
- wykorzystywanie aktywizujących metod pracy (m.in. praca w parach, w grupach, praca metodą projektu, stacje zadaniowe, gry i zabawy językowe) oraz wykorzystywanie języka obcego jako narzędzia komunikacji na lekcji,
- oddziaływanie polisensoryczne, czyli umożliwienie nauki poprzez wszystkie zmysły,

- integrowanie sprawności językowych pod kątem realizacji celów komunikacyjnych,
- nauczanie gotowych zwrotów oraz regularne wdrażanie i powtarzanie funkcji językowych w połączeniu z rozwijaniem kompetencji społecznych,
- dostosowanie treści do zainteresowań i potrzeb uczniów, między innymi z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych,
- budowanie pozytywnego nastawienia do nauki języka obcego i motywacji do uczenia się na kolejnym etapie edukacji oraz w perspektywie przyszłego rozwoju zawodowego,
- tworzenie przestrzeni do współdecydowania o własnym procesie uczenia się i podejmowania za niego odpowiedzialności,
- rozwijanie swobody myślenia, wnioskowania i podejmowania decyzji,
- kształtowanie wiedzy i postaw ucznia dotyczących przynależności do różnych wspólnot oraz modelowanie zachowań w stosunku do przedstawicieli innych narodowości i ich języków,
- współpraca z rodzicami/opiekunami uczniów i pokazywanie im specyfiki kształcenia kompetencji porozumiewania się w językach obcych na tym etapie edukacji.

Opracowano na podstawie:

- Piotrowski, K., Wojciechowska, J. Ziółkowska, B., *Rozwój nastolatka. Wczesna faza dorastania.* (w) Brzezińska, A. I. (red.) *Niezbędnik Dobrego nauczyciela. Tom 5.* Instytut Badań Edukacyjnych. Warszawa 2014. Dostępny w Internecie:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

<http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/214-niezbednik-dobrego-nauczyciela/seria-1-rozwoj-w-okresie-dziecinstwa-i-dorastania/1171-niezbednik-dobrego-nauczyciela-seria-1-rozwoj-w-okresie-dziecinstwa-i-dorastania.html>

- Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3. Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Ministerstwo Edukacji Narodowej. Warszawa 2011.
- Karpeta-Peć B., Peć J., Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych III etapu edukacyjnego, ORE, Warszawa 2014.

Profil kompetencyjny ucznia

Profil kompetencyjny ucznia gimnazjum został opisany w Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego dla III i IV etapu edukacji. Zestaw pożądanych kompetencji językowych precyzują wymagania ogólne i szczegółowe podstawy programowej, opisane na dwóch poziomach: III.0 – dla uczniów rozpoczynających naukę danego języka obcego oraz III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego, dla uczniów kontynuujących naukę danego języka obcego. Obejmują one znajomość środków językowych, rozumienie oraz tworzenie wypowiedzi, reagowanie na wypowiedzi oraz ich przetwarzanie odpowiadające poziomom biegłości językowej Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego od poziomu A1 (etap III.0) do poziomu A2 – A2+ (etap III.1).

Wg ESOKJ:

- osoba posługująca się językiem na poziomie A1 rozumie i potrafi stosować wyuczone, potoczne wyrażenia i budować bardzo proste wypowiedzi służące zaspokajaniu konkretnych potrzeb życia codziennego. Potrafi przedstawiać siebie i innych. Potrafi zadawać pytania dotyczące życia prywatnego, miejsca zamieszkania, znajomych i posiadanych rzeczy oraz odpowiadać na podobne pytania. Potrafi prowadzić prostą rozmowę pod warunkiem, że rozmówca mówi wolno i wyraźnie oraz jest gotowy służyć pomocą.

- osoba posługująca się językiem na A2 poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia związane z najistotniejszymi sprawami (np.: podstawowe informacje dotyczące rozmówcy, jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w typowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i powtarzające się. Potrafi w prosty sposób opisywać środowisko z którego się wywodzi i bezpośrednie otoczenie, a także wypowiadać się w sposób bardzo prosty na tematy związane z najważniejszymi potrzebami.

Zgodnie z Polską Ramą Kwalifikacji bazą kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych (rozumienie, wyrażanie, interpretowanie pojęć, myśli i faktów) jest sprawność porozumiewania się w języku ojczystym. Na tej podstawie uczeń III etapu edukacji buduje własną kompetencję porozumiewania się w językach obcych.

W ujęciu operacyjnym kompetencje ucznia na III etapie edukacji można przedstawić następująco:

Wiedza

- posiada odpowiedni zasób środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiający realizację pozostałych wymagań w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej Język Obcy Nowożytny odpowiednio dla poziomu III.0 i III.1 ,
- zna i rozumie struktury niezbyt złożonych wypowiedzi i zasady ich tworzenia (gramatyka, słownictwo, typy interakcji, konteksty stosowania języka);
- posiada podstawową wiedzę o krajach obszaru poznawanego języka, ich kulturze i cywilizacji,
- zna szeroki repertuar strategii uczenia się (interakcyjnych, kompensacyjnych, metajęzykowych).

- zna i rozumie najważniejsze elementy dziedzictwa narodowego, a także podstawowe zasady funkcjonowania wspólnot, do których należy, wynikające z wartości, do których te wspólnoty się odwołują;

Umiejętności

- rozumie proste, krótkie, umiarkowanie złożone wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne,
- tworzy i przedstawia niezbyt złożone wypowiedzi ustne i pisemne, różnicując ekspresję wypowiedzi odpowiednio do sytuacji,
- wyszukuje i przetwarza niezbyt złożone informacje w umiarkowanie złożonych tekstach,
- stara się formułować własne argumenty w mowie i piśmie w przekonujący sposób,
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji, ustnie lub w formie prostego tekstu,
- korzysta z różnych źródeł informacji w języku obcym, w tym również technologii informacyjno- komunikacyjnych,
- wykorzystuje strategie pracy samodzielnej nad językiem, potrafi poddać refleksji efektywność stosowanych strategii uczenia się,
- dokonuje samooceny, potrafi analizować swoje mocne i słabsze strony w zakresie uczenia się języka obcego,
- współdziała w grupie, m.in. w pracach projektowych na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych,

- potrafi planować własny proces uczenia się, dobierając przy tym odpowiednie strategie (interakcyjne, kompensacyjne, metajęzykowe) oraz wykorzystując odpowiednie zasoby, w tym technologie informacyjno-komunikacyjne,
- potrafi obserwować swój sposób porozumiewania się i dostosowywać go do wymogów sytuacji,
- przestrzega zasad etyki oraz etykiety w komunikowaniu się.

Postawy

- jest otwarty i ciekawy kontaktów z rówieśnikami z innych krajów, nie boi się podejmować ryzyka i przełamywać bariery językowej,
- posiada naturalną ciekawość innych krajów i kultur oraz świadomość podobieństw i różnic między językami,
- wykazuje pozytywną i otwartą postawę w zakresie prowadzenia konstruktywnego dialogu, a także używania języka w sposób pozytywny i odpowiedzialny,
- jest gotów do rozwiązywania niezbyt złożonych problemów we współdziałaniu w ramach grupy oraz angażowania się w sprawy publiczne w stopniu odpowiednim do pełnionych ról społecznych.

Opracowano na podstawie:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977);
- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, CODN, Warszawa 2001.

- Polska Rama Kwalifikacji, www.kwalifikacje.edu.pl/publikacje/992-polska-rama-kwaliikacji

Profil kompetencyjny nauczyciela

Profil kompetencyjny nauczyciela rozwijającego u uczniów kompetencję „porozumiewanie się w językach obcych” na III etapie kształcenia

Wiedza

- wie i rozumie, na czym polega oraz w jakich działaniach i zachowaniach przejawia się kompetencja *Porozumiewanie się w językach obcych*,
- zna i stosuje metody i formy pracy służące kształtowaniu kompetencji zarówno podczas lekcji, jak i w innych sytuacjach edukacyjnych i wychowawczych.

Umiejętności

- rozumie potrzebę kształtowania i wpływ kompetencji *Porozumiewanie się w językach obcych* na przyszłe sukcesy życiowe i zawodowe uczniów,
- stosuje strategie i metody nauczania, które prowadzą do osiągnięcia adekwatnego do możliwości rozwojowych poziomu kompetencji przez uczniów,
- ustanawia i stosuje jasne zasady zachowania, umożliwiające tworzenie atmosfery zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku oraz sam konsekwentnie ich przestrzega,

- indywidualizuje proces dydaktyczny oraz wspiera rozwój postawy autonomicznej ucznia w procesie uczenia się języka obcego,
- dba o rozwój indywidualnych strategii ucznia w procesie uczenia się języków obcych, potrafi wraz z uczniem poddać refleksji efektywność stosowanych strategii uczenia się i nauczania,
- wspiera uczniów w uczeniu się, jasno pokazując, w jakim kierunku zmierzają, a przy tym w sposób spójny odwołuje się do już nabytej przez nich wiedzy, umiejętności i postaw potrzebnych do dalszej pracy nad kompetencją,
- potrafi pokazać uczniom atrakcyjność posiadania kształtowanej kompetencji i jej wysoką jakość w różnych aspektach życia i pracy,
- stwarza uczniom okazje do włączania się w sprawy publiczne adekwatnie do możliwości związanych z wiekiem
- organizuje pracę w sposób umożliwiający samodzielną naukę uczniów według określonego planu

Postawy

- jest otwarty na nowe koncepcje w nauczaniu i gotowy do zmiany stosowanych metod pracy w wyniku zdiagnozowanych problemów,
- ustawicznie doskonali swój warsztat pracy oraz własne umiejętności posługiwania się nauczonym językiem,
- współpracuje w zespole nauczycieli w realizacji wspólnych zadań i projektów, w tym projektów międzynarodowych,
- podejmuje inicjatywy i działania służące otwieraniu się na inne kultury i języki

Adresaci szkoleń

Pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, bibliotek pedagogicznych, doradcy metodyczni i trenerzy oświaty

Cel ogólny

Przygotowanie do procesowego wspomaganie szkół w obszarze kompetencji kluczowej uczniów „Porozumiewanie się w językach obcych”

Cele szczegółowe szkolenia

Uczestnik:

- charakteryzuje kompetencje kluczowe, rozumie ich role i znaczenie w procesie uczenia się przez całe życie oraz przygotowania uczniów do życia społecznego i funkcjonowania na rynku pracy,
- rozumie potrzebę rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych i wpływ procesu uczenia się/nauczania na III etapie edukacyjnym na jej kształtowanie,
- zna metody i techniki uczenia się/nauczania, służące rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych i warunki służące ich realizacji na III etapie edukacyjnym,
- zna założenia kompleksowego wspomaganie szkół i zadania instytucji systemu wspomaganie,

- prowadzi wspomaganie szkoły/przedszkola w zakresie kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych u uczniów, wykorzystując wiedzę na temat metod i technik uczenia się/nauczania,
- organizuje pracę zespołową nauczycieli w celu kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych u uczniów III etapu edukacji.

Tematy modułów

- I. Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia
- II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji
- III. Rozwój kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie kształcenia
- IV. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych
- V. Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych
- VI. Językowe kompetencje komunikacyjne ucznia jako podstawa skutecznego porozumiewania się i budowania relacji z innymi ludźmi
- VII. Wspomaganie pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji porozumiewania się
- VIII. Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomagania szkół

Forma realizacji

Szkolenie blended learning

Czas trwania zajęć

Część stacjonarna – ok. 70 godzin dydaktycznych, część e-learningowa – ok. 20 godzin

Liczebność grupy szkoleniowej

Okolo 20 osób

Treści szkolenia

Moduł I Wspomaganie pracy szkoły – wprowadzenie do szkolenia

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- opisuje założenia kompleksowego wspomagania szkół/przedszkoli i zadania instytucji systemu oświaty, odpowiedzialne za wspieranie szkół/przedszkoli;
- wskazuje główne zadania osób zaangażowanych w proces wspomagania przedszkola: specjaliści do spraw wspomagania, ekspertów, dyrektora przedszkola, nauczycieli;
- wyjaśnia, na czym polega zadanie uczestników szkolenia związane z organizacją i prowadzeniem wspomagania trzech szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- założenia kompleksowego wspomaganie szkół/przedszkoli;
- etapy procesu wspomaganie szkół/przedszkoli: diagnoza pracy szkoły, planowanie i realizacja działań służących poprawie jakości pracy szkoły, ocena procesu i efektów wspomaganie;
- zasady działania sieci współpracy i samokształcenia;
- zadania placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych w zakresie wspomaganie szkół/przedszkoli;
- wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych jako kierunek doskonalenia pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów;
- znaczenie ewaluacji pracy szkoły (zewnętrznej i wewnętrznej) w diagnozie pracy szkoły;
- zadania osób zaangażowanych w proces wspomaganie: specjaliści ds. wspomaganie; dyrektora szkoły, nauczycieli;
- charakterystyka zadania uczestników szkolenia, polegającego na wspomaganie dwóch szkół/przedszkoli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 199).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 369).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. nr 200 poz. 1537 z póź. zm.) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2014 r.poz. 191), ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. nr 80, poz. 526, z późn. zm.) oraz przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270);
- Hajdukiewicz M, Wysocka J. (red.): Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomagania Warszawa 2015 Ośrodek Rozwoju Edukacji.
- Więcej informacji dotyczących wspomagania szkół: www.ore.edu.pl/wspomaganie-pracy-szkol-i-przedszkoli

Zalecane formy i metody pracy

metody podawcze – prezentacja, wykład, film

metody warsztatowe - World Café, Jigsaw, analiza studium przypadku

Moduł II. Rozwój kompetencji kluczowych w procesie edukacji

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie pojęcie kompetencji;
- potrafi zdefiniować kompetencje kluczowe zgodnie z „Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie”;
- rozumie znaczenie kompetencji kluczowych dla przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego życia i funkcjonowania na rynku pracy;
- potrafi analizować zapisy prawa oświatowego, które regulują kwestie związane z rozwijaniem kompetencji kluczowych uczniów;
- rozumie znaczenie ponadprzedmiotowego i interdyscyplinarnego charakteru kompetencji kluczowych;
- potrafi opisać rolę szkoły w kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Szczegółowe treści

- kompetencja rozumiana jako wiedza, umiejętności i postawy;
- kompetencje kluczowe w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego – definicje;
- społeczne i cywilizacyjne przyczyny ustanowienia kompetencji kluczowych istotnych w procesie uczenia się przez całe życie;

- kompetencje kluczowe a rozwój dziecka;
- wpływ kompetencji kluczowych dzieci i młodzieży na ich sprawne funkcjonowania w dorosłym życiu i na rynku pracy;
- kompetencje kluczowe w zapisach podstawy programowej oraz wymaganiach państwa wobec szkół i placówek;
- rola różnych podmiotów środowiska przedszkolnego w kształtowaniu kompetencji kluczowych dzieci;

Zasoby edukacyjne

- Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. L 394 z 30.12.2006).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r. poz. 977).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. 2014 poz. 803)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 poz. 1214)

- Rozwijanie kompetencji kluczowych w szkołach w Europie. Wyzwania i możliwości tworzenia polityki edukacyjnej Raport Eurydice [on-line] Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej [dostęp 30.08.2016]
http://eacea.ec.europa.eu/Education/eurydice/documents/thematic_reports/145PL.pdf

Zalecane formy i metody pracy

Metody podawcze – wykład, prezentacja,

Metody warsztatowe – analiza dokumentów, dyskusja, quiz, JIGSAW

Moduł III. Rozwój kompetencji „Porozumiewanie się w językach obcych na III etapie kształcenia”

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- potrafi zdefiniować istotne elementy kompetencji *porozumiewanie się w językach obcych*
- rozumie rolę i znaczenie kompetencji *Porozumiewanie się w językach obcych* w procesie przygotowania uczniów do życia społecznego i funkcjonowania na rynku pracy oraz uczenia się przez całe życie,
- rozumie poznawcze oraz społeczne uwarunkowania kształtowania kompetencji u uczniów III etapu edukacyjnego,
- wskazuje działania szkoły oraz środowiska lokalnego mające bezpośredni wpływ na efekty rozwijania tej kompetencji kluczowej u uczniów III etapu edukacji

Szczegółowe treści

- Istotne elementy definicji porozumiewania się w językach obcych kształtowane na III etapie edukacyjnym (w odniesieniu do rozwoju dziecka):
 - ✓ sprawność porozumiewania się w języku ojczystym jako baza kompetencji porozumiewania się w językach obcych (rozumienie, wyrażanie, interpretowanie myśli, pojęć i faktów),
 - ✓ sprawność w zakresie posługiwania się językiem (słownictwo, gramatyka funkcjonalna, typy interakcji, konteksty posługiwania się językiem),
 - ✓ sprawność komunikacyjna i umiejętności mediacyjne,
 - ✓ konwencje społeczne i konteksty kulturowe;
 - ✓ nastawienie do nauki języka (podejście do procesu uczenia się, ciekawość języków i komunikacji międzykulturowej)
- Kompetencje ogólne i językowe kompetencje komunikacyjne wg Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego.
- Znaczenie kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym dla dalszych losów ucznia:
 - ✓ Na jakiej bazie budujemy? – kompetencje po zakończeniu szkoły podstawowej
 - ✓ Do czego zmierzamy? – z czym uczeń powinien zakończyć kształtowanie kompetencji porozumiewanie się w językach obcych po I i po II etapie edukacyjnym

- ✓ Jaka jest perspektywa? – znaczenie kompetencji porozumiewania się w językach obcych w dorosłym życiu i na rynku pracy
- Kompetencja *Porozumiewanie się w językach obcych* w polskiej szkole w świetle badań edukacyjnych.
- Profil kompetencyjny ucznia i profil kompetencyjny nauczyciela na III etapie edukacyjnym, w kontekście zapisów podstawy programowej, jako kierunki wspomagania szkół.
- Czynniki sprzyjające kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych, m.in.:
 - ✓ strategie nauczania, metody i formy pracy, odpowiednie dla III etapu kształcenia,
 - ✓ współpraca nauczycieli,
 - ✓ praca wychowawcza,
 - ✓ środki dydaktyczne, w tym narzędzia TIK, w procesie edukacji językowej

Zasoby edukacyjne:

- Badanie European Survey on Language Competences. [online] <http://eduentuzjasci.pl/zespoly/110-badanie/179-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych.html> [dostęp 17.06.2016]
- Badanie uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum. [online] <http://eduentuzjasci.pl/zespoly/110-badanie/572-bunjo.html> [dostęp 18.06.2016]
- Piotrowski, K., Wojciechowska, J. Ziółkowska, B. Rozwój nastolatka. Późna faza dorastania. (w) Brzezińska, A. I. (red.) Niezbędnik Dobrego nauczyciela. Tom 6. Instytut Badań Edukacyjnych. Warszawa 2014. [online]. Dostępny w Internecie:

<http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/214-niezbednik-dobrego-nauczyciela/seria-1-rozwoj-w-okresie-dziecinstwa-i-dorastania/1171-niezbednik-dobrego-nauczyciela-seria-1-rozwoj-w-okresie-dziecinstwa-i-dorastania.html> [dostęp 14.06.2016]

- Nauczanie wielojęzyczne. Języki Obce w Szkole 2015/02. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa. [online] <http://jows.pl/wydania/201502> [dostęp 23.09.2016]
- Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie. 2001. Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Rozwoju Nauczycieli. Warszawa.
- Rozwijanie sprawności receptywnych. Języki Obce w Szkole 2016/01. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa. [online] <http://jows.pl/wydania/201601> [dostęp 23.09.2016]
- Rozwijanie sprawności produktywnych. Języki Obce w Szkole 2016/02. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa. [online] <http://jows.pl/wydania/201602> [dostęp 23.09.2016]
- Polska Rama Kwalifikacji, www.kwalifikacje.edu.pl/publikacje/992-polska-rama-kwaliikacji

Zalecane formy i metody pracy

Podawcze: Metody podawcze – prezentacja wyników badań

Warsztatowe: analiza dokumentów, dyskusja w grupach i na forum , metoda profilu szkoły

Moduł IV. Proces uczenia się a rozwój kompetencji kluczowych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jak przebiega proces uczenia się,
- określa czynniki wpływające na efektywność procesu uczenia się wynikające z najnowszej wiedzy i badań,
- rozumie znaczenie relacji między uczniem/dzieckiem a nauczycielem w procesie uczenia się,
- wie jak organizować pracę przedszkola/szkoły, aby sprzyjała ona procesom uczenia się,
- dostrzega związek procesu uczenia się z kształtowaniem kompetencji kluczowych uczniów,
- dostrzega znaczenie wiedzy na temat uczenia się w procesowym wspomaganie szkół

Szczegółowe treści

- Przebieg procesu uczenia się:
 - ✓ etapy procesu uczenia się – od nieświadomej niekompetencji do nieświadomej kompetencji,
 - ✓ poziomy taksonomiczne wg. B. Blooma jako konieczna droga w procesie uczenia się.
- Czynniki wpływające na proces uczenia się:
 - ✓ podmiotowość ucznia/dziecka w procesie uczenia się,

- ✓ znajomość własnego stylu uczenia się (metapoznanie),
 - ✓ integrowanie wiedzy (nowej z dotychczas posiadaną, wiedzy z różnych dziedzin), hierarchiczne porządkowanie wiedzy,
 - ✓ praktyczne wykorzystywanie zdobywanej wiedzy i umiejętności w przedszkolu/szkole i codziennym życiu,
 - ✓ wpływ motywacji i emocji na przebieg procesu uczenia się,
 - ✓ możliwości i ograniczenia ludzkich zdolności do przyswajania informacji.
- Środowiska edukacyjne sprzyjające uczeniu się:
- ✓ relacje nauczyciel uczeń/dziecko,
 - ✓ praca zespołowa,
 - ✓ metody pracy nauczyciela,
 - ✓ indywidualizacja nauczania,
 - ✓ organizacja przestrzeni przedszkolnej/szkolnej.
- Proces uczenia się drogą do kształtowania i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów:
- ✓ wiedza o przebiegu procesu uczeniu się jako podstawa do budowania skutecznej diagnozy pracy szkoły,
 - ✓ monitorowanie procesu uczenia się jako istotny element wdrażania zmian służących kształtowaniu kompetencji kluczowych uczniów.

Zasoby edukacyjne

- Dumont H., Istanc D. Benavides F.: Istota uczenia się Warszawa: Wolters Kluwers, 2013
- Marzano R. J.: Sztuka i teoria skutecznego nauczania. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2012
- Okoń W.: Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1998
- Hattie J. : Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2015
- Ligęza A., Franczak J.: [Jak analizuje się wyniki egzaminów zewnętrznych w polskich szkołach?](#) Raport z wyników ewaluacji zewnętrznej [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Borek A., Domaradzka B. „[Dobrze zorganizowana aktywność i bierność](#)” [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie
- Swat-Pawlicka M., Pawlicki O. [Analiza niektórych danych w związku z wymaganiem Uczniowie są aktywni](#) [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Tędziągolska M. [W Jaki sposób szkoła mówi, że warto się uczyć?](#) [online]. System Ewaluacji Oświaty [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: www.npseo.pl/action/start/227
- Poziomek U., Marszał D., Skrobek A. M., Woźniak M.: Przyrodnicza edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna. Poradnik. [online] Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <http://ebis.ibe.edu.pl/docs/ebis-poradnik-2016.pdf>

- Grajkowski W., Ostrowska B., Poziomek U. [Podstawy programowe w zakresie przedmiotów przyrodniczych w wybranych krajach \[online\]](https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/podstawy-programowe-w-zakresie-przedmiotow-przyrodniczych-w-wybranych-krajach/attachment/2309). Warszawa. Instytut Badań Edukacyjnych [dostęp: 14.09.2016] Dostępny w Internecie: <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/podstawy-programowe-w-zakresie-przedmiotow-przyrodniczych-w-wybranych-krajach/attachment/2309>

Zalecane formy i metody pracy

Metody podawcze – prezentacja, wykład

Metody warsztatowe - studium przypadku, scenki sytuacyjne, 5Q

Moduł V. Kompetencje ogólne istotne w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna sposoby kształtowania u uczniów III etapu edukacji wiedzy o świecie, społeczeństwie i kulturze obszaru poznawanego języka oraz budowania świadomości różnorodności kulturowej;
- wskazuje obszary pracy szkoły pozwalające kształtować u uczniów na tym etapie edukacyjnym zdolność do podejmowania efektywnych działań w różnych obszarach życia,
- zna sposoby i metody budowania konstruktywnych relacji uczniów z ludźmi, którzy są innej narodowości lub wyrosli w innej kulturze,

- rozumie uwarunkowania osobowościowe i wie w jaki sposób budować u uczniów na III etapie edukacyjnym umiejętność radzenia sobie z trudnościami i motywację wewnętrzną,
- rozumie jaką umiejętność uczenia się, planowania i organizowania własnej nauki oraz poszukiwania źródeł informacji powinien posiadać uczeń na III etapie edukacyjnym, by w sposób skuteczny uczyć się języków obcych,
- potrafi wspierać nauczycieli w obszarze budowania kompetencji ogólnych uczniów w kontekście rozwijania u uczniów kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Szczegółowe treści

- Działania podejmowane w szkole w zakresie kształtowania kompetencji międzykulturowej:
 - ✓ projekty, konkursy, festiwale, wycieczki mające na celu zapoznanie uczniów z podstawowymi faktami, symbolami i tradycjami własnego narodu oraz krajów nauczanego języka;
 - ✓ świętowanie Europejskiego Dnia Języków, pokazy, prezentacje popularyzujące różne języki obce, nauka najczęściej używanych zwrotów w różnych językach,
 - ✓ wykorzystanie rekwizytów, dostępnych oraz tworzonych przez uczniów materiałów, gier planszowych, quizów, konkursów, symulacji związanych z tematyką międzykulturową, wskazywanie strategii radzenia sobie z szokiem kulturowym i stresem w sytuacji zetknięcia z innością obcej kultury,
 - ✓ zapoznanie z charakterystycznymi wytworami kultury i cywilizacji danego obszaru językowego
 - ✓ popularyzacja charakterystycznych dzieł literackich w wersji zdedykowanej (*easy readers*),

- ✓ organizowanie spotkań, wywiadów, wystaw międzypokoleniowych, spotkań z obcokrajowcami mieszkającymi w okolicach szkoły,
- ✓ zachęcanie uczniów do angażowania się w projekty i wymiany partnerskie ze szkołami z innych krajów, m.in. w ramach programu e-twinning
- Działania nauczycieli w rozwijaniu autonomii ucznia w procesie nabywania kompetencji porozumiewania się w języku obcym:
 - ✓ wykorzystanie Europejskiego Portfolio Językowego w rozwijaniu motywacji wewnętrznej do uczenia się języków obcych,
 - ✓ komunikowanie uczniom celów i kryteriów osiągnięcia celu w języku dla nich zrozumiałym,
 - ✓ zachęcanie do poszerzania wiedzy na temat własnych zainteresowań z wykorzystaniem źródeł obcojęzycznych oraz prezentowania jej na forum klasy,
 - ✓ ewaluacja wybranych zadań w podręcznikach do nauki języków obcych pod kątem rozwijania samodzielności w uczeniu się, współpracy, samooceny i oceny koleżeńskiej,
 - ✓ wdrażanie uczniów do planowania własnej pracy i nauki w perspektywie dalszej edukacji oraz uczenia się przez całe życie.
- Wykorzystanie wiedzy dotyczącej kompetencji międzykulturowych i budowania autonomii nauczyciela w procesie wspomaganie szkoły

Zasoby edukacyjne

- Brophy, J. 2007. Motywowanie uczniów do nauki. Wydawnictwo Naukowe PWN.Warszawa.

- Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów. 2006. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Warszawa. [online] <https://www.ore.edu.pl/jezyki-obce/4343-europejskie-portfolio-jezykowe-epj> [dostęp 26.09.2016]
- Karpińska-Musiał, B. 2015. Międzykulturowość w glottodydaktyce. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego. Gdańsk.
- Klimowicz, A. (red.) 2004. Edukacja międzykulturowa. Poradnik dla nauczyciela. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Warszawa.
- Nauczanie wielojęzyczne. Języki Obce w Szkole 2015/02. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa. [online] <http://jows.pl/wydania/201502> [dostęp 23.09.2016].
- Scenariusze zajęć nt. wielokulturowości i praw cudzoziemców. Helsińska Fundacja Praw Człowieka. [online] http://www.hfhr.org.pl/wezkurs/e-podrecznik/index.php?option=com_content&view=article&id=294&Itemid=105 [dostęp 03.09.2016]
- Wilczyńska, W. 1999. Uczyć się czy być nauczonym? O autonomii w przyswajaniu języka obcego. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

Zalecane formy i metody pracy

Metody podawcze – prezentacja, wykład

Metody warsztatowe – analiza pola, gwiazda pytań, wirujące plakaty, diagram ryby (rybi szkielet)

Moduł VI. Językowe kompetencje komunikacyjne ucznia jako podstawa skutecznego porozumiewania się i budowania relacji z innymi ludźmi

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- zna metody i techniki nauczania, które kształtują kompetencję porozumiewania się, odpowiednie dla uczniów III etapu edukacji
- rozumie znaczenie maksymalnego wykorzystania czasu lekcyjnego oraz używania nauczanego języka dla podnoszenia skuteczności pracy z uczniami w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się,
- potrafi wspierać nauczycieli w obszarze doskonalenia ich warsztatu pracy, związanego z rozwijaniem u uczniów językowych kompetencji komunikacyjnych,
- inicjuje współpracę nauczycieli w zakresie dzielenia się dobrymi praktykami, obserwacji koleżeńskich oraz udzielania sobie nawzajem konstruktywnych informacji zwrotnych.

Szczegółowe treści

- Prezentacja metod i technik, efektywnych w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się na III etapie edukacyjnym: miniprojekty i projekty językowe, technika dramy, uczenie się poprzez nauczanie, dyskusje, lekcja odwrócona, symulacje

- Motywująca rola nowoczesnych technologii i mediów i nowe typy interakcji językowych (np. www.quizlet.com, [www. easy-languages.org](http://www.easy-languages.org), wordsearchmaker.net, english-nook.blogspot.com, Hot potatoes i in.)
- Koncentracja na osobie uczącego się a nowe zadania nauczyciela (zarządzanie klasą, formułowanie instrukcji i poleceń, wspieranie uczniów w realizacji zadań, udzielanie informacji zwrotnej, tolerancja błędów uczniowskich – strategie efektywnej korekty błędów).
- Planowanie systemowej pracy z wykorzystaniem poznanych metod i technik:
 - ✓ budowanie/modyfikacja planów pracy dydaktycznej w kierunku wzmocnienia działań prowadzących do osiągnięcia kompetencji (służących kształtowaniu kompetencji),
 - ✓ identyfikowanie wskaźników efektywnej lekcji języka obcego (proporcje czasu mówienia nauczyciela vs. ucznia, praca w grupach, w parach vs. lekcja frontalna, zadania motywujące do aktywności, komunikacji i współpracy),
 - ✓ wykorzystanie wiedzy dotyczącej kształtowania językowych kompetencji komunikacyjnych w pracy osoby wspomagającej szkołę
- Prezentacja dobrych praktyk, uczestnictwo w sieciach współpracy i samokształcenia, jako forma wsparcia dla nauczycieli.
- Wspieranie nauczycieli w planowaniu rozwoju zawodowego służącego doskonaleniu umiejętności kształtowania kompetencji porozumiewania się w językach obcych:
 - ✓ poszerzanie wiedzy z zakresu programów mobilności zawodowej nauczycieli języków obcych (stypendia, staże, Erasmus+ itp.),

- ✓ prezentacja stowarzyszeń nauczycieli języków obcych - wymiana doświadczeń i informacji przez uczestników,
- ✓ wymiana doświadczeń w zakresie udziału nauczycieli w szkoleniach organizowanych przez instytucje działające na rzecz podnoszenia jakości kształcenia języków obcych.

UWAGA

Stowarzyszenia nauczycieli w Polsce:

- International Association of Teachers of English as a Foreign Language IATEFL Poland [online] <http://iatefl.org.pl/>
- Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Niemieckiego [online] www.psnjn.org
- Stowarzyszenie Nauczycieli Języka Francuskiego w Polsce PROF. EUROPE [online] <http://www.profeurope.pl>
- Polskie Stowarzyszenie Nauczycieli i Wykładowców Języka Rosyjskiego [online] <http://www.rusysty.pl>
- Polskie Towarzystwo Neofilologiczne [online] <http://www.poltowneo.org>

Zasoby edukacyjne

- Komorowska, H., Metodyka nauczania języków obcych. Fraszka Edukacyjna Sp. z o.o. Warszawa 2005.
- Rozwijanie sprawności receptywnych. Języki Obce w Szkole 2016/01. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa.
- Rozwijanie sprawności produktywnych. Języki Obce w Szkole 2016/02. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa.
- Badanie European Survey on Language Competences. [online] <http://eduentuzjasci.pl/zespoly/110-badanie/179-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych.html> [dostęp 17.06.2016]

- Badanie uczenia się i nauczania języków obcych w gimnazjum. [online] <http://eduentuzjasci.pl/zespoly/110-badanie/572-bunjo.html> [dostęp 18.06.2016]
- Tokarz, D. Wykorzystanie narzędzi TIK na lekcjach języka angielskiego na przykładzie projektów *e-twinning*. Języki Obce w Szkole 4/2012.
- Żylińska, M. Postkomunikatywna dydaktyka języków obcych w dobie technologii informacyjnych. Teoria i praktyka. Fraszka Edukacyjna Sp. z o.o. Warszawa 2007.

Zalecane formy i metody pracy:

Podawcze: wykład,

Warsztatowe: dyskusja, giełda pomysłów/ wymiana doświadczeń

Moduł VII. Środowisko sprzyjające kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- rozumie rolę środowiska szkolnego w motywowaniu uczniów do rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych,
- wie, jak kształtować w szkole elementy klimatu społecznego, które wpływają na rozwijanie kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym,

- wskazuje możliwości aranżowania przestrzeni szkolnej w sposób sprzyjający rozwijaniu wskazanej kompetencji
- wskazuje sposoby indywidualizacji nauczania oraz dostosowania wymagań do potrzeb i możliwości uczniów III etapu edukacji
- potrafi wspomagać szkołę w tworzeniu środowiska sprzyjającego rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych w gimnazjum

Szczegółowe treści

- Tworzenie atmosfery sprzyjającej skutecznemu rozwijaniu *Kompetencji porozumiewania się w językach obcych* uczniów na III etapie edukacyjnym, np.:
 - ✓ kreowanie efektywnych sytuacji edukacyjnych i budowanie poczucia bezpieczeństwa uczniów,
 - ✓ motywowanie uczniów do rozwijania własnej kompetencji komunikacyjnej poprzez udzielanie informacji zwrotnej i wspieranie uczniów w realizacji zadań,
 - ✓ stres jako czynnik zakłócający procesy otwartego wyrażania myśli i odczuć,
 - ✓ sposoby oceniania sprzyjające rozwijaniu kompetencji (m.in. strategie oceniania kształtującego),
 - ✓ relacje uczeń-nauczyciel jako czynnik modelujący wzorce komunikacyjne, znaczenie aktywnego słuchania oraz informacji zwrotnej,
 - ✓ praca z rodzicami o zróżnicowanych możliwościach w zakresie kształtowaniu kompetencji ich dzieci.

- Dostosowanie wymagań wobec uczniów do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, w tym rozwijanie czterech sprawności językowych (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie, pisanie) w zależności od społecznego i kulturowego kontekstu osobistego, otoczenia, potrzeb oraz zainteresowań uczniów.
- Organizacja przestrzeni szkolnej i wyposażenie szkoły jako czynnik wpływający na rozwój kompetencji uczniów porozumiewanie się w językach obcych na III etapie edukacyjnym:
 - ✓ pracownia językowa jako miejsce kontaktu ucznia z „nośnikami” języka
 - ✓ materiały autentyczne stanowiące wytwory kultury danego obszaru językowego,
 - ✓ dział językowy w gazetce szkolnej, szkolna strona WWW, poświęcona nauce języków obcych, miejsca na plakaty, wystawy prac uczniowskich, fotografii z wakacji, wycieczek, zagranicznych wyjazdów szkolnych
- Rola osoby wspomagającej w tworzeniu środowiska sprzyjającego rozwijaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych w szkole podstawowej

Zasoby edukacyjne

- Black, P., Harrison, Ch., Lee, C., Marshall, B., William, D., 2006. Jak oceniać, aby uczyć, Biblioteka Akademii SUS
- Costa D. i in. (2003), Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (tłum. W. Martyniuk), Warszawa: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
- Czetwertyńska G. (2005). Informacja zwrotna. czyli dialog ucznia z nauczycielem, Języki Obce w Szkole" 6/2005 O ocenianiu, Warszawa: CODN. s. 20-22.

- Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów od 10 do 15 lat. [online] <http://www.ore.edu.pl/jezyki-obce/4343-europejskie-portfolio-jezykowe-epj>.
- Harmin, M., 2015. Jak motywować uczniów do nauki, Biblioteka Akademii SUS
- Hattie, J. 2015. Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się. Centrum Edukacji Obywatelskiej. Warszawa.
- Janowska, I., Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych. Na przykładzie języka polskiego jako obcego. Wydawnictwo Universitas, Kraków 2011.
- Jaroszevska A., Budowanie przyjaznego środowiska wspierającego efektywną naukę języków obcych. Poradnik nie tylko dla nauczycieli, ORE, Warszawa 2014.
- Karpeta-Peć B., Peć J., Pakiet metodyczny dla nauczycieli języków obcych III etapu edukacyjnego, ORE, Warszawa 2014.
- Komorowska H. (2003), Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela, „Języki Obce w Szkole. My w Europie” 6, s. 74-79.
- Komorowska H. (2002), Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego. Kontrola-Ocena-Testowanie, Warszawa: Fraszka Edukacyjna.
- Niemiec-Knaś, M. 2011. Metoda projektów w nauczaniu języków obcych. Oficyna Wydawnicza Impuls. Kraków.
- Ocenianie kompetencji językowych. Języki Obce w Szkole. 2015/03. Ośrodek Rozwoju Edukacji. Warszawa. [online] <http://jows.pl/wydania/201503/> [dostęp 27.09.2016]

- Petty, G. 2010. Nowoczesne nauczanie. Praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców. Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne Sp. z o.o. Sopot.
- Sterna, D. 2016. Uczę się uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce. Centrum Edukacji Obywatelskiej. Warszawa.

Zalecane formy i metody pracy

Warsztatowe: Metoda 5Q, kaskadowy model diagnozy (diagnoza pogłębiona), analiza SWOT, giełda pomysłów, drzewo ambitnego celu

Moduł VIII. Wspomaganie pracy szkoły w rozwoju kompetencji porozumiewania się w językach obcych na III etapie edukacyjnym

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- projektuje lub dostosowuje narzędzia diagnostyczne użyteczne w badaniu potrzeb rozwojowych szkoły,
- zna lokalną politykę oświatową oraz potrzeby grup zainteresowanych rozwijaniem kompetencji *Porozumiewanie się w językach obcych*,
- analizuje informacje niezbędne do formułowania celów rozwojowych oraz definiuje potrzeby szkoły na podstawie zebranych informacji,

- tworzy warunki przyjazne uczeniu się we współpracy, buduje pozytywne relacje i motywację uczestników procesu wspomagania,
- planuje działania ewaluacyjne, definiuje wskaźniki efektywności, formułuje wnioski i rekomendacje dotyczące dalszych działań wspomagających.

Szczegółowe treści

- Diagnoza pracy szkoły w obszarze kompetencji porozumiewania się w językach obcych:
 - ✓ źródła informacji i danych o efektach pracy szkoły w aspekcie kompetencji porozumiewania się i możliwości ich wykorzystania w procesie wspomagania,
 - ✓ wykorzystanie wyników badań ogólnopolskich w procesie diagnozy szkoły (nt. efektywności procesu nauczania języków obcych),
 - ✓ narzędzia diagnostyczne, np. kwestionariusze rozmów z uczniami, nauczycielami, rodzicami, schematy pracy grup fokusowych, kwestionariusze analizy raportów i dokumentacji szkolnej- tworzenie i dostosowanie,
 - ✓ Warsztat diagnostyczno-rozwojowy elementem procesu diagnozy w obszarze kompetencji komunikowania się w językach obcych przez uczniów,
 - ✓ rola osoby wspomagającej na etapie diagnozy.
- Planowanie działań szkoły na rzecz rozwijania kompetencji porozumiewania się w językach obcych.
- Wykorzystanie informacji płynących z diagnozy do wytyczania kierunków działań i konstruowania celów.

- Metody panowania doskonalenia nauczycieli, wdrożenia działań i ewaluacji.
- Formy doskonalenia nauczycieli służące rozwojowi kompetencji porozumiewania się w językach obcych.
- Odpowiedzialność nauczycieli różnych przedmiotów za realizację działań związanych z kształtowaniem kompetencji porozumiewania się w językach obcych.
- Rola osoby wspomagającej na etapie planowania zmian.
- Wdrażanie zmian na etapie realizacji:
 - ✓ rola specjalistów i ekspertów w realizacji zaplanowanych działań,
 - ✓ praca zespołów nauczycielskich w procesie wdrażania zmian,
 - ✓ przekładanie doświadczeń szkoleniowych nauczycieli na codzienną praktykę szkolną,
 - ✓ utrwalanie zmiany oraz nabytych umiejętności,
 - ✓ monitorowanie wdrożenia - techniki uzyskiwania bieżącej informacji zwrotnej jako stały element działań wdrożeniowych,
 - ✓ wsparcie szkoły przez osobę wspomagającą na etapie wdrażania zmian.
- Realizacja działań wspomagających szkołę w rozwijaniu kompetencji porozumiewania się.
- Podsumowanie działań realizowanych w szkole:
 - ✓ metody i narzędzia podsumowywania i ewaluacji procesu wspomaganie,
 - ✓ wspólna ocena analiza wniosków i ocena efektów.

- Sieci współpracy i samokształcenia jako forma pracy pomocna w procesie wspomagania szkoły:
 - ✓ rola sieci,
 - ✓ metody pracy w sieci służące wspieraniu nauczycieli w kształtowaniu kompetencji porozumiewania się w językach obcych.

Zasoby edukacyjne

- Raport z pilotażowej diagnozy potrzeb rozwojowych szkół, praca zbiorowa, Wszechnica Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011;
- *Jak wspomagać szkoły*. Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania, pod red. Hajdukiewicz M., ORE Warszawa 2015.
- Kocurek M., Sołtyśńska I., Świeży M., Wachna – Sosin I., Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia, ORE, Warszawa 2015.
- Bednarek K., Taraszkiewicz M., Mapa źródeł informacji do kompleksowej diagnozy potrzeb szkoły w zakresie doskonalenia nauczycieli, Warszawa 2010.
- Raport z pilotażowej diagnozy potrzeb rozwojowych szkół, praca zbiorowa, Wszechnica Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.

Zalecane formy i metody pracy

- mapa źródeł informacji o szkole w

- drzewko decyzyjne, analiza SWOT, rybi szkielet, procedura U,
- wyznaczanie celów metodą SMART,
- profil szkoły
- planowanie z przyszłości, gwiazda pytań, harmonogram Gantta,
- tworzenie narzędzi pomocnych w zainicjowaniu współpracy, m.in. scenariusza rozmowy z dyrektorem,
- cykl D. Kolba w uczeniu się osób dorosłych – opracowanie scenariusza spotkania z członkami rady pedagogicznej,
- opracowanie bazy pytań kluczowych do wykorzystania w rozmowie z dyrektorem, nauczycielami, uczniami, rodzicami,
- analiza własnej gotowości do podjęcia współpracy – bariery i wyzwania dla osoby wspomagającej – koło priorytetów

Moduł IX Planowanie rozwoju zawodowego uczestników szkolenia w zakresie wspomaganie szkół

Cele operacyjne

Uczestnik szkolenia:

- wie, jakie kompetencje powinna mieć osoba odpowiedzialna za wspomaganie szkół,
- określa swoje mocne strony, które wykorzysta wspomagając szkoły,
- identyfikuje swoje deficyty, które utrudnią prowadzenie wspomaganie szkół,
- wyznacza kierunek rozwoju zawodowego i przygotowuje plan działania.

Treści szczegółowe

- Kompetencje potrzebne do prowadzenia procesu wspomagania na czterech etapach:
 - ✓ pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły;
 - ✓ ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły;
 - ✓ zaplanowanie form wspomagania i ich realizację;
 - ✓ ocenę przebiegu i efektów
- Analiza własnych zasobów i ograniczeń, które mają wpływ na realizację wspomagania:
 - ✓ stosunek do wspomagania jako zadania (relacja ja-zadanie)
 - ✓ stosunek do innych osób zaangażowanych w proces wspomagania (relacja ja-inni)
 - ✓ postrzeganie siebie jako osoby wspomagającej (relacja ja-ja)
- Zasoby zewnętrzne jako wsparcie dla osoby prowadzącej proces wspomaganie;
- Indywidualne cele rozwojowe oraz cele rozwojowe własnej instytucji.
- Plan rozwoju własnego w kontekście zadań stojących przed osobą prowadzącą wspomaganie szkół/przedszkoli.

Zasoby edukacyjne

- Boydell T., Leary M., (2006). Identyfikacja potrzeb szkoleniowych. Kraków: Wolters Kluwer

- Profil kompetencyjny osoby odpowiedzialnej za wspomaganie szkoły (str. 13-17) w: Hajdukiewicz M. (red) Jak wspomagać pracę szkoły? Poradnik dla pracowników instytucji systemu wspomagania. Zeszyt 1. Założenia nowego systemu doskonalenia nauczycieli [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/136-poradnik-metodyczny?download=3318:jak-wspomagac-prace-szkoly-poradnik-dla-pracownikow-instytucji-systemu-wspomagania-zeszyt-1-zalozenia-nowego-systemu-doskonalenia-nauczycieli>
- Materiały szkoleniowe – Letnia Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<http://doskonaleniesieci.pl/Upload/Artykuly/SORE%20-%20Wsparcie/las.zip>
- Materiały szkoleniowe – Zimowa Akademia SORE [online] Ośrodek Rozwoju Edukacji Dostępny w Internecie [16.09.16]
<https://doskonaleniesieci.pl/Upload/Artykuly/zaspa/Zalaczniki.zip>

Zalecane formy i metody pracy

Metody warsztatowe - praca zespołowa, praca indywidualna (refleksja, autodiagnoza, planowanie), koło diagnostyczne, plan osobistego rozwoju